

Vadalma

www.azevfaja.hu

Az almafélék (*Malus*) egy 25 fajfából álló alcsaládot képeznek a Rózsafélék (*Rosaceae*) családjában. A faanyag szempontjából két fajnak van jelentősége: a vadalmának (*Malus sylvestris* vagy *Pyrus malus*) és a nemes almának (*Malus domestica*).

A vadalma Közép- és Kelet-Európa fája, hazánkban is él. A nemes alma mesterségesen előállított kultúrfaj, amelyet szinte az egész világon termesztnek, hazánkban a legjelentősebb almaültetvények a Nyírségben található. Sajnálatos, hogy az ültetvények nagyarányú kitermelésekor általában nem gondoskodnak kellő mértékben az értékes faanyag igényes hasznosításáról. A nemes és vadalma között a faanyag tekintetében különbség nincsen, de a vadalmák általában sűrűbb évgűrűstruktúrájúak és finomabb szöveteűek.

A fatest mikroszkópos jellemzői

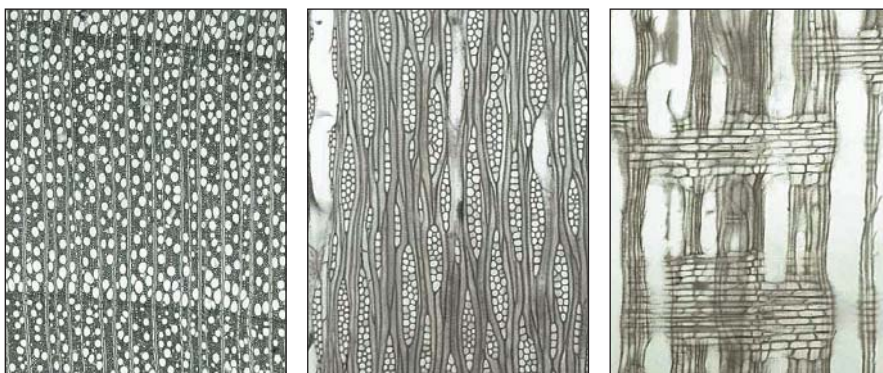
Szörtlikacsú fajfaj. A korai pásztában a tágüregű edények gyakoribbak, ezért az évgűrűhatár szembevető. Az edények áttörése teljes, az edények falán spirális vastagodás is előfordulhat. A bélsugarak sűrűn követik egymást, általában 1–3 sejtsor szélesek, magasságuk 1–30 sejt között változik. Az alapállományt rostracheidák alkotják, melyek fala igen vastag, üregük szűk. Fájában nincsenek farostok (librifarmostok). A parenchimasejtek vastag falúak, diffúz-apotracheális elrendeződésűek, néha rövid, húrirányú sorokba rendeződnek. A geszt edényeiben ritkán fagumi-lerakódás található. A bélsugár- és a faparenchimákban egyaránt előfordulhatnak prizmatikus kristálylerakódások (idioblasztok).

A fatest makroszkópos jellemzői

A törzs rövid, többnyire görbe, gyakran ormós. Kérge szürkésbarna, pikkelyesen repedező. Szört likacsú fája fehér, vörösesfehér, széles szíjácscsal

A vadalma faanyagának jellemzői

Dr. Bak Miklós¹, Dr. Börcsök Zoltán²,
Prof. Dr. Németh Róbert¹

1. ábra Vadalma kereszt- (bal), húr- (közép) és sugármetszete (jobb) (Schoch és Mitsai, 2004)

rendelkezik, a geszt valamivel sötétebb, vörösesbarna. Az évgűrűhatárok elmosódottak, hullámosak. Az apró edények szabad szemmel nem láthatók. A bélsugarak is esetleg a sugármetszeten ismerhetők fel. Jellegzetessége a keskeny barna csíkok formájában látható bélfoltok a sugármetszeten. A hürmetszeten a hullámos évgűrűk kellemes, finom rajzolatot eredményeznek.

Fahibák, károsodások, tartósság

A fahibák közül a korhadást kell kiemelni, gombák és rovarok támadásával szemben kevésbé ellenálló, a szíjács különösen alacsony tartósságú. Az almafa fáját nagyszámú farontó gomba kedveli, így idősebb korban igen gyakori a bélsugárkorhadás. Hajlamos a vete-medésre, repedésre.

Fizikai és mechanikai tulajdonságok

Nem tartozik a kiemelkedően szilárd fákhoz; rideg, kevésbé rugalmas, ke-

ményesége viszonylag magas értékű (a tölgykéhez hasonló). Az alább ismertetett műszaki jellemzők középértéket adnak meg. Az értékek szórása (szélsőértékek) számos tényezőtől függhet, mint például a minta törzsön belüli pozíciója, növekedés során fennálló környezeti hatások, esetleges kezelések stb.

Sűrűség (kg/m³):

- légszárazon (u = 12%): 600–720

Zsugorodás (max., %):

- sugárirányú: 5,6
- húrirányú: 10,1
- rostirányú: 0,3
- térfogati: 17,6

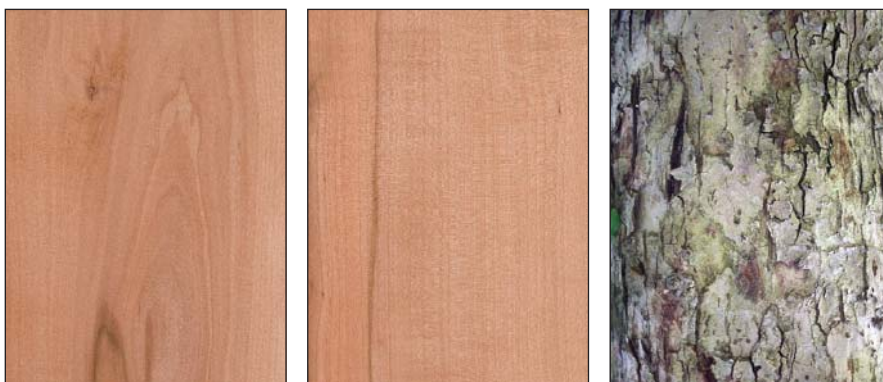
Szilárdsági értékek (rostokkal párhuzamosan, MPa, u = 12%):

- nyomó: 41
- hajlító: 75

Keményység (Brinell, MPa, u = 12%):

- oldal: 45–49
- bütü: 63

Statikus hajlító rugalmassági modulus (MPa, u = 12%): 8200

2. ábra A vadalma fájának húr- (bal) és sugármetszete (közép), valamint kérge (jobb)

¹ SOE-SKK, Faanyagtudományi Intézet

² SOE-SKK, Innovációs Központ

Megmunkálási sajátosságok

Mechanikai megmunkálása kedvező, különösen jól esztergályozható, faragható. A faanyag szakszerű kezelésére, tárolására, gyors feldolgozására a fülledékenység és a tartóssági problémák miatt nagy figyelem fordítandó. A fűrészárut célszerű gőzölni, ennek hatására vöröses színárnyalatú lesz. Szárítása a vete-medési és repedési hajlam miatt lassú, óvatos menetrendeket igényel. Ragasztása és felületkezelése problémamentes. Előnyösen pácolható, fényezhető. Jól szegezhető, csavarozható.

Felhasználási területek

Az almafából megfelelő rönkméreték esetén esztétikus késelt furnér is készíthető. Fáját kedvelik az esztergályosok, fafaragók, faszobrászok. Feketére pácolva ébenfa helyettesítésére is felhasználják. Készítenek belőle kisebb bútorokat, felhasználják furnérját szintén a bútorkészítésben, de gyártanak belőle gyalupadot, dísztárgyakat, fatömegcikkeket, rajztáblákat, vonalzókat, sőt pipákat is. Korábban fáját szívóssága, kopásállósága miatt órafogaskerekek fogaihoz és meghajtóművekhez

használták, a kocsigyártás során pedig nagyon tartós szántalpakat készítettek belőle.

Felhasznált irodalom

- Molnár S., Farkas P., Börösök Z., Zoltán Gy. (szerk) (2016): Földünk ipari fái. *ERFARET Nonprofit Kft., Sopron*, 35–37. o.
- Schoch W., Heller I., Schweingruber F. H., Kienast F. (2004): Wood anatomy of central European species. Online verzió: www.woodanatomy.ch
- Wagenführ, R. (1996): Holzatlas. Carl Hanser Verlag, München-Wien, 243–244. o. 🌿

A virágos kőris az Év fája 2018-ban!

Az **Országos Erdészeti Egyesület** és az **Év Fája Kuratórium** 2013 után idén ismét lehetővé tette, hogy az Egyesület ágazati hírportálján és az Év fája tematikus weblapon keresztül szavazzanak erdész tagtársaink, erdész kollégáink és a szakmán kívüli érdeklődők a jövő évi Év fájára, amivel a 2018-as esztendő fafaját választhatták meg a résztvevők.

Ebben az évben is élénk érdeklődés mellett, az Erdők Hete rendezvényeivel együtt elindulva, négy héten keresztül zajlott folyamatosan a szavazás, amelyen összesen **1543 érvényes szavazatot** adtak le a szavazók a megadott határidőig.

*Köszönjük a korrekt voksokat, az aktív részvételt!
Az alábbiakban adjuk közre a hivatalos végeredményt.*

OEE, Év Fája Kuratórium

Virágos kőris

(*Fraxinus ornus*)

706 szavazat

Fehér fűz

(*Salix alba*)

450 szavazat

Rezgő nyár

(*Populus tremula*)

387 szavazat